

Green care

vihreä hoiva

Tuomo Salojuuri toimii Seinäjoella toimivissa
työryhmissä ja hoivaympäristöjen kehittäjänä.
Hän on puistopuutarhuri, työnjohtaja ja
kouluttaja. Hän on kirjoittanut kirjan Vihreyden
keskellä – Levon ja virkistykseen puutarhat 2009.

valtaa alaa

Tuomo Salovuori

Suurin osa suomalaisista tuntee löytävänsä hyvinvointia luonnosta. Vaikka arkikokemuksemme kertoo luonnon elvyttävästä vaikutuksesta, tätä tietoutta on hyödynnetty vähän hoitotyössä. Viime aikoina vihreä hoiva, *green care* on kuitenkin vallannut alaa monissa Euroopan maissa.

Terapeuttinen puutarhanhoito, eläinavusteinen terapia sekä luonto- ympäristöjen ja maatilojen hyödyntäminen hoitotyössä ovat vihreän hoivan keskeistä sisältöä.

Hollanti ja Norja edelläkävijöinä

Norja on Euroopassa vihreän hoivan edelläkävijä. Siellä *green care*-maatiloista noin kolmesataa tarjoaa kasvatusta- ja lastenhuoltopalveluja ja yli 250 fyysisistä ja psyykkistä kuntoutusta.

Hollannissa vihreää hoivaa tarjoavien maatilojen määrä on vuosittain vaihteen jälkeen kymmenkertaistunut. Suurimmat asiakasryhmät ovat oppimisvaikeuksista ja käytöshäiriöistä kärsivät lapset ja nuoret, mielenterveyskuntoutujat, autismin kirjon ihmiset, muistihäiriöistä kärsivät sekä ikäihmiset. Maatiloilta hakevat tukea arkeensa myös sadat riippuvuusongelmista kärsivät, loppuun palaneet työntekijät ja vammaiset.

Sekä Norjassa että Hollannissa toiminta perustuu laajalti viranomaisten kanssa tehtyihin sopimuksiin. Toiminnalle on laadittu laatuvaatimukset.

Asiakkaat osallistuvat maatilan töihin kukin voimiensa mukaan. Norjassa tiloille on kehitetty *Nova*-hoitomalli, jossa maatila tarjoaa puitteet ja aktiviteetit ja asiakasryhmän mukana tulee tilalle koulutettu *green care*-ohjaaja. Hän voi rauhassa keskittyä asiakkaiden kysymyksiin ja ohjaukseen maatilapäivän aikana.

Suomessa kehitetään koulutusta

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus ja Tulevaisuuden tutkimuskeskus julkistivat vuosi sitten selvityksen vihreästä hoivasta Euroopassa ja sen näkymistä Suomessa. Sen mukaan vihreä hoiva on tulossa myös Suomeen. Ennusteen mukaan kymmenen vuoden kuluttua se on vakiintunut osaksi hoitojärjestelmäämme.

Vihreälle hoivalle luodaankin kovaa vauhtia standardeja ja koulutusta, jotta toiminnan laatu ja kehittyminen voitaisiin taata. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus ovat koonneet *green care*-toimijoita tähän työhön.

Kokonaan uutta vihreä hoiva ei ole suomalaiselle sosiaali- ja terveydenhuollolle:

Lastensuojelussa maatalo- ja luontoympäristöjä hyödyntävää toimintaa ja eläimiä on käytetty jo kauan.

Psykiatriset sairaalat oli ennen tapana sijoittaa maaseudun rauhaan, minkä arveltiin tukevan potilaiden tervehtymistä. Muutamissa psykiatrisissa hoitopaikoissa eläinavusteinen toiminta on osa hoitoa tänäänkin.

Keravan ja Vilppulan vankiloissa työ vankilan puutarhalla on jo vuosia kuulunut kuntoutukseen. Monissa ikääntyneiden hoitopaikoissa pihat on

LUONTOKOKEMUKSIA JA TILAN TOITÄ

Maatilat tarjoavat monia mahdollisuuksia vihreään hoivaan: luontokokemuksia, tilan toitä ja eläinten kanssa olemista. Savikon tilalla on muun muassa suomenhevosiä.

suunniteltu asiakkaiden tarpeita silmällä pitäen ja terapeuttinen puutarhanhoito on kuulunut lukuisien vanhustenhuollon yksiköiden kesäajan viikko-ohjelmaan. Joissakin laitoksissa käy kaverikoiria ja retket luontokohteisiin ovat tavallista virkistystoimintaa.

Ratsastusterapiaa on käytetty lähinnä kehitysvammaisten kuntoutuksessa. Se on osin Kela-korvattavaa toimintaa, kun siitä vastaa koulutettu ohjaaja. Muutamat yliopistot ovat kouluttaneet opiskelijoita sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan. Sitä käytetään sosiaalisen kuntoutuksen menetelmänä syrjäytymisen ehkäisyssä.

Ja myös Suomeen syntyy lisää vihreän hoivan maatiloja.

Luonto poistaa stressiä myös tutkitusti

Vihreän hoivan uuteen nousuun ovat vaikuttaneet tutkimustulokset, jotka vahvistavat kokemuksemme luonnon hyvää tekevää vaikutuksesta. Luontoympäristöt ovat tehokkaita stressin poistajia ja stressitason fysiologiset muutokset ovat helposti mitattavissa.

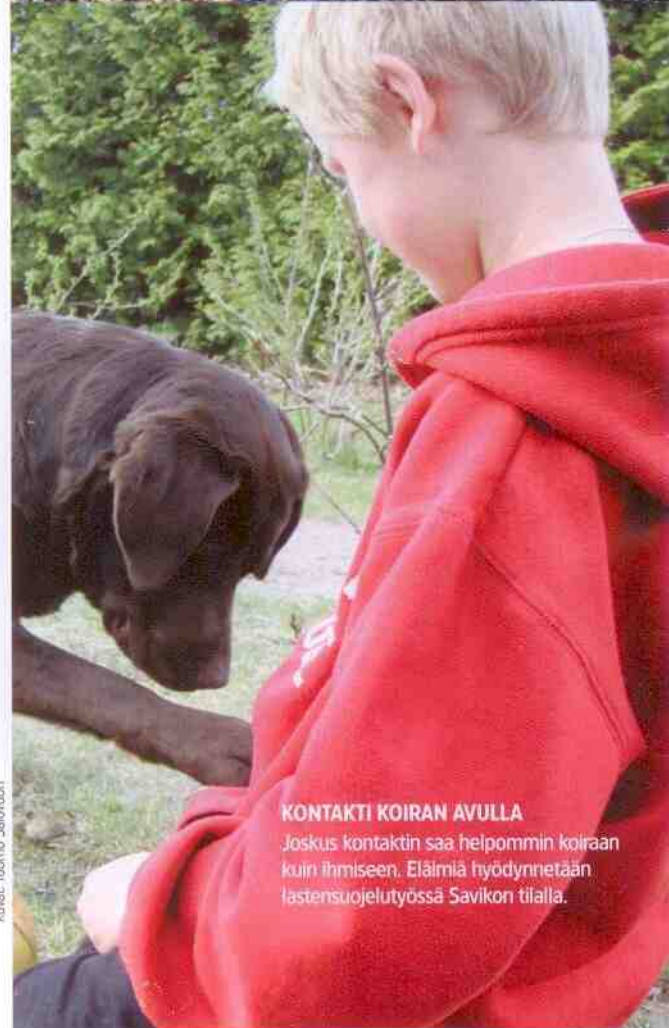
Useiden potilasryhmien oireet lievenevät ja häiriökäyttäytyminen vähenee kun he pääsevät kosketuksiin luonnon kanssa. Eläimet tuovat lohtua ja iloa ja antavat mahdollisuuden kosketukseen ja fyysiseen läheisyyteen. Jokainen koiranomistaja tietää, miten lemmikki avaa yhteyden ennen tuntemattomiin ihmisiin.

Puutarhanhoito tai eläinten läsnäolo voi tuoda laitosympäristöön kaivatun normaalielämän tuulahduksen ja ne ovat omiaan luomaan myönteisiä elämyksiä. Ikääntyneille puutarha ja eläimet palauttavat usein mieleen hyviä muistoja.

Vihreä hoiva avaa mahdollisuuksia monenlaiselle toiminnalle. Siinä onnistuminen lisää hoidettavien itseluottamusta ja hoitomotivaatiota. Se tarjoaa myös työntekijöille uusia, hyvinvointia vahvistavia mahdollisuuksia.

Tutkimustietoa vihreän hoivan vaikuttavuudesta löytyy hyllymetreittäin. Suomessakin sekä terapeuttisesta puutarhanhoidosta että sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta on tehty jopa väitöskirjatasoista tutkimusta. Samalla kun vihreä hoiva on hyvässä myötätulessa, Maatalouden tutkimuskeskus kehittää välineitä *green care* -maatilojen vaikuttavuuden tutkimukseen yhdessä yliopistojen kanssa. ●

Lisää vihreää hoivaa käsitteleviä artikkeleita
www.sosiaalitieto.fi > Menetelmät

KONTAKTI KOIRAN AVULLA

Joskus kontaktin saa helpommin koiraan kuin ihmiseen. Eläimiä hyödynnetään lastensuojelutyössä Savikon tilalla.

Kuvat: Tuomo Salovuori

MAATILAT UUDENLAISEEN KÄYTTÖÖN
Vihreässä höivässä hyödynnetään luontoympäristöjä, puutarhoja ja maatiloja.

HEVOSAVUSTEISEN TERAPIAN KEHITTÄJÄ
Mari Louhi-Lehtiö Savikon tilalta on kouluttanut USA:ssa hevosavusteiseen kokemukselliseen oppimiseen ja terapiaan sekä ollut aktiivisesti mukana alan kansainvälisessä kehitystyössä.

Eläimet terapeutteina Savikon tilalla

Koirat, suomenhevoset, lampaat, kani ja papukaijat osallistuvat perheterapeuttiseen työskentelyyn Savikon tilalla.

● Alkususäyksenä eläinavusteisen terapian kehittymiselle on joskus pidetty lapsen ja koiran kohtaamista amerikkalaisen lastenpsykiatrin **Boris Levinsonin** vastaanotolla. Siihen asti vaiennut lapsipotilas alkoi yllättäen puhua Levinsonin **Jingles**-koiralle. Tämä episodi innoitti Levinsonia kehittämään eläinten käyttöä terapiatyössä toisen maailmansodan jälkeen.

Samana havaintoa hyödynnetään Savikon tilalla Vihdissä, jossa elää koirien lisäksi suomenhevosia, lampaita, kani ja kaksi papukaijaa. Tilalla on erikoistuttu kokemukselliseen tunnekasvatukseen, *social emotional learning*, ja perheterapeuttiseen työskentelyyn käytöshäiriöisten lasten auttamiseksi ja huostaanoton välttämiseksi. Eläinten lisäksi lapsia tukevat luontoympäristö, taidestudio, leikit ja seikkailutoiminta.

Mari Louhi-Lehtiö on kouluttanut USA:ssa hevosavusteiseen kokemukselliseen oppimiseen ja terapiaan sekä ollut aktiivisesti mukana alan järjestössä ja kansainvälisessä kehitystyössä. Hän on yhdistänyt hevosavusteisen terapian muuhun ammatilliseen osaamiseensa ja rakentanut vuosien kuluessa teoreettiselta viitekehykseltään ja työmenetelmiltään yhtenäisen työmuodon.

Siinä vahvistetaan psykoedukaation ja keskustelujen, kokemuksellisen tunnetaitovalmennuksen työkalujen sekä ohjattujen aitojen vuorovaikutustilanteiden avulla aikuisten ja lasten tunne- ja sosiaalisia taitoja. Työmuodosta kiinnostuneita ammattilaisia koulutetaan **AASEL**® ja **EASEL**® ohjaajakoulutusmenetelmiin Suomessa ja Keski-Euroopassa.

Eläimet toimivat Louhi-Lehtiön mukaan usein siltana asiakkaan ja ohjaajan välillä ja niiden avulla voidaan mallintaa vuorovaikutustilanteita ja oppia uusia taitoja:

"Kun lapselta kysyy, miten saisit koiran rauhoittumaan, siitä on helppo edetä puhumaan lapsen omasta tilanteesta. Eläimet ovat vahva väline terapiatyössä, ja niinpä onkin tärkeää, että niiden avulla mallinnetaan oikeita asioita."

Haastattelukäynnilläni sain itsekini pelata lautapeliä koiran kanssa. On helppo kuvitella, että tällaiset kokemukset jäävät lapsille mieleen ja niiden kautta oppiminen voi olla paljon tehokkaampaa kuin pelkkä puhuminen.

Asiakkaina Savikon tilalla käy enimmäkseen lastensuojelun lähettämiä lapsia ja perheitä. Perheiden kanssa työskentelevät myös **Virpi Liirus-Mäkelä** ja **Lauri Lehtiö** sekä muita tiimin jäseniä.

Mysteriikouluksi kutsutussa prosessissa perhettä autetaan löytämään voimavarojaan ja parantamaan keskinäistä vuorovaikutustaan. He oppivat ymmärtämään ongelmiaan ylläpitäviä tekijöitä ja etsimään uusia ratkaisuja.

"Syyllisiä ei etsitä, mutta silti asiakkaita vastuutetaan", Mari Louhi-Lehtiö kertoo. Tilan eläimet ovat tiiviisti mukana **Mysteriikoulussa** ja antavat perheille mahdollisuuksia oppimiseen ja myönteisten kokemusten kartuttamiseen. Ohjelma sisältää seitsemän kolmen tunnin tapaamista viikon välein ja perhe osallistuu itse tavoitteiden määrittelyyn ja niiden arviointiin.

Savikon tilan **SankariMatka**-ohjelma puolestaan tarjoaa vuoden mittaisen kokemuksellisen tunnekasvatusohjelman kouluikäisille nuorille, joilla on vaikeuksia koulunkäynnissä ja rajattomuutta vapaa-ajalla. Nuoret tulevat tilalle kerran viikossa ja vanhemmille järjestetään kaksikymmentä tapaamista vuoden aikana. Asiakkaat voivat saada puhelimitse tukea myös tapaamisten välillä.

Savikon tilan tiimin työntekijöistä useat ovat koulutukseltaan myös työnohjaajia ja kouluttavat osan ajastaan sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia hyödyntämään eläinavusteisen sosioemotionaalisen oppimisen mahdollisuuksia asiakastyössä. Tilalla koulutetaan myös **green care**-toimintaa aloittavia maatalousyrittäjiä. Tätä koulutusta kehitetään yhdessä yliopistojen kanssa. ●

Tuomo Salovuori